

Aurelija Olendraitė

Virgilijus Pajaujis

**NVO DUOMENŲ
BAZĖ**

**NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS TEISINIO APIBRĖŽIMO
REGULIAVIMAS UŽSIENIO VALSTYBĖSE**

Vilnius

2017 lapkričio mėn.

„Net ta bendruomenė, kuri turi tvirtus ir senus demokratijos pagrindus, liausis funkcionavusi, jeigu nebus be perstojo puoselėjama savo piliečių. Neįmanoma kalbėti apie demokratiją kaip sistemą, kuri veikia savaime be piliečių dalyvavimo, arba jei tas dalyvavimas suprantamas tik kaip privilegija ar pareiga balsuoti per rinkimus“.

Algis Mickūnas, Ohajo (JAV) universiteto profesorius, lietuvių išeivijos filosofas

TURINYS

ĮVADAS.....	4
ESTIJA.....	5
VOKIETIJA.....	7
VENGRIJA.....	9
LENKIJA.....	11
SLOVĖNIJA.....	13
IŠVADOS.....	14
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	15
PRIEDAS.....	17

IVADAS

Nevyriausybės organizacijos (toliau – NVO) skirtingose valstybėse gali būti suprantamos ne vienodai, priklausomai nuo istorinių aplinkybių ir konkrečios šalies tradicijų pilietiniame sektoriuje. Lietuvoje, kaip ir daugelyje kitų pasaulio šalių, nesutariama dėl bendrojo nevyriausybinių organizacijų sąvokos apibrėžimo¹, todėl tikslinga atlikti užsienio šalyse įtvirtinto NVO teisinio reguliavimo apibendrinimą, kuris prisidėtų prie nacionalinio NVO apibrėžimo išgryninimo.

Gerosios praktikos apibendrinimu siekiama atskleisti (1) nevyriausybės organizacijos apibrėžimo turinį; (2) skirtingų NVO teisinių formų paplitimą ir jų apibrėžimų turinį, bei (3) viešosios naudos organizacijos statuso suteikimo tvarką ir kriterijus. Darbe nagrinėjama kaimyninių valstybių Estijos bei Lenkijos, o taip pat galias pilietinio sektoriaus tradicijas turinčių Vengrijos, Vokietijos ir Slovėnijos, geroji praktika. Nagrinėjant užsienio šalių praktiką, naudotasi mokslinė literatūra, atliktais tyrimais NVO sektoriaus tematika ir teisės aktais.

¹ Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. *Pilietiškumas ir pilietinė visuomenė. Lyginamoji pilietiškumo sampratos analizė*. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras: Vilnius, 2012. P. 15.

ESTIJA

Estijoje išskiriama daugiau kaip 32 000 ne pelno siekiančių organizacijų, iš kurių apie 200 taikomos mokestinės lengvatos². Skaičiuojama, kad 4-5% šalies darbo jėgos, t.y. beveik 28 000 žmonių, dirba ne pelno sektoriuje³.

NVO apibrėžimas Estijos teisės aktuose nepateikiamas, tačiau organizacijų kriterijai atspindi skirtingų ne pelno siekiančių teisinių formų apibrėžimuose.

NVO teisinės formos Estijoje: (a) ne pelno siekianti asociacija; (b) fondas; (c) jungtinės veiklos sutartis (angl. *contract of partnership*).

Ne pelno siekianti asociacija, pagal Ne pelno asociacijų įstatymą⁴, apibrėžiama kaip savanoriškais pagrindais veikianti asociacija, kurios tikslas ar pagrindinė veikla nėra pelno siekimas. Šios teisinės formos ne pelno organizacijai keliami įstatyminiai apribojimai, t.y. (1) iš asociacijos veiklos gaunamos pajamos gali būti panaudojamos tik steigimo dokumentuose numatytoms veikloms įgyvendinti, be to (2) šiomis pajamomis negali būti dalijamasi tarp asociacijos narių.

Fondas, kaip numatyta Fondų įstatyme⁵, yra ne narystės pagrindu įsteigtas juridinis asmuo, skirtas administruoti ir naudoti turtą steigimo dokumentuose numatytiems tikslams įgyvendinti. Estijoje galimi tiek viešieji, tiek ir privatūs fondai.

Jungtinės veiklos sutartis (angl. *contract of partnership*) Prievolių teisės įstatyme⁶ suprantama kaip du ar daugiau asmenų (partnerių) vienijanti juridinio asmens statuso neturinti grupė, kurios paskirtis bendrų partnerių tikslų siekimas. Įprastai jungtinės veiklos sutartys NVO kontekste sudaromos bendruomenių ar laisvalaikio grupių veikloms įgyvendinti.

Pajamų mokesčio įstatyme⁷ nustatytus kriterijus atitinkančioms organizacijoms (ne pelno asociacijai, fondui ar religinei asociacijai) mokestinė institucija (angl. *Tax and Customs Board*) gali

² Network of Estonian Nonprofit Organizations. *Civil society*. Prieiga per internetą: <<https://heakodanik.ee/en/civil-society/>>.

³ *Ibidem*.

⁴ Estijos ne pelno asociacijų įstatymas. Prieiga per internetą: <<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/510042014003/consolide/current>>.

⁵ Estijos fondų įstatymas. Prieiga per internetą: <<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/510042014001/consolide/current>>.

⁶ Estijos prievolių teisės įstatymas. Prieiga per internetą: <<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/513062014001/consolide/current>>.

⁷ Estijos pajamų mokesčio įstatymas. Prieiga per internetą: <<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/528082014008/consolide/current>>.

suteikti ar panaikinti **viešosios naudos organizacijos statusą**. NVO atitikimo iš įstatymo kylantiems kriterijams vertinimą atlieka ekspertų komitetas.

Paminėtini viešosios naudos organizacijos statusui pripažinti keliami reikalavimai: (1) organizacija veikia viešojo intereso srityje; (2) organizacija veikia labdaros tikslais, siūlydama prekes ar paslaugas nemokamai ar kitais viešai prieinamais būdais nesiekiant pelno; (3) organizacija neskirsto pelno ar pajamų jos steigėjams, nariams, valdybos nariams, vadovaujančių organų nariams, paskutinių 12 mėnesių laikotarpiu finansiškai prie organizacijos veiklų prisidėjusiems donorams ar asmenims, susijusiems su minėtas pareigas/statusą užimančiais asmenimis; (4) organizacijos likvidavimo atveju, patenkinus kreditorių reikalavimus, visas turtas privalo būti perduodamas kitam viešosios naudos organizacijos statusą turinčiam subjektui ar viešajam juridiniam asmeniui; (5) organizacijos išlaidos turi būti susijusios su subjekto steigimo dokumentuose numatytų veiklų bei iškeltų tikslų vykdymu; (6) organizacijos darbuotojams, valdymo ar kontroliuojančio organo nariams mokamas darbo užmokestis neturi viršyti mokamo atlyginimo už tapatų darbą privačiame sektoriuje.

VOKIETIJA

Vokietijoje suskaičiuojama 616 000 ne pelno siekiančių organizacijų, fondų bei bendruomenių grupių, tarp kurių – sporto klubai, kultūros ir dienos centrai, gaisrininkų komandos, slaugos namai, tikėjimo bendruomenės, aplinkosaugos bei aibė kitose srityse veikiančių organizacijų. Šie subjektai sukuria daugiau nei 2 mln. darbo vietų ir suteikia galimybę savanoriauti virš 17 mln. pokičių siekiančių žmonių.

NVO apibrėžimas Vokietijos įstatyminėje bazėje neįtvirtintas.

NVO teisinės formos Vokietijoje: (a) asociacija (registruota ir neregistruota); (b) fondas (registruotas ir neregistruotas), ir (c) ne pelno siekianti ribotos atsakomybės įmonė (vok. *Gesellschaft mit beschränkter Haftung*).

Asociacija apibrėžiama kaip naryste pagrįsta organizacija, siejama nuolatinio ir bendro narių tikslo⁸.

Fondu laikomas juridinis asmuo, kurio pelnas naudojamas konkrečiam fondo steigėjo tikslui siekti⁹.

Fondai ir formalios asociacijos pasižymi visapusišku teisiniu veiksmumu, tuo tarpu neformalių asociacijų veiksmumas yra ribotas, t.y. tokios organizacijos negali įsigyti nekilnojamo turto ir kito registruotino turto¹⁰. Pažymėtina ir tai, kad neformalios NVO gali būti steigiamos ne teisinio dokumento pagrindu.

Ne pelno siekianti ribotos atsakomybės įmonė (vok. *Gesellschaft mit beschränkter Haftung*) – sąlyginai naujas subjektas Vokietijos NVO sektoriuje, funkcionuojantis nuo 2013 m. Šis juridinis asmuo pasižymi skirtingų teisinių formų subjektų, t.y. ribotos atsakomybės įmonės ir registruotos asociacijos požymiais, todėl gali pretenduoti į mokesťines lengvatas.

Viešosios naudos veiklas vykdančioms organizacijoms Vokietijoje suteikiamas neapmokestinamos organizacijos (angl. *tax-exempt organisation*) statusas¹¹. Šį statusą patvirtina

⁸ Council on Foundations. *Germany*. Prieiga per internetą: <<https://www.cof.org/sites/default/files/Germany-201706.pdf>>. P. 3.

⁹ *Ibidem*. P. 4.

¹⁰ Van der Ploeg, T. J. *et al. Civil Society in Europe. Minimum Norms and Optimum Conditions of its Regulation*. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. P. 384.

Versta iš: Reuter, D. *Münchener Kommentar zum BGB*, vol. 1 (6th edn). Munich: Beck Verlag, 2011.

¹¹ *Ibidem*. P. 392-393.

mokesčių administratorius atlikęs organizacijos steigimo dokumentų bei finansinių ataskaitų turinio vertinimą.

Nuo mokesčių atleistos organizacijos statusas gali būti suteikiamas įvairių teisinių formų organizacijoms, t.y. registruotoms ir neregistruotoms asociacijoms, registruotiems ir neregistruotiems fondams, ribotos atsakomybės įmonėms ir akcinėms bendrovėms).

Vokietijos fiskaliniame kodekse¹² numatyta, kad mokestinės lengvatos gali būti suteikiamos tiems subjektams, kurie veikia (1) viešojo intereso; (2) labdaros, ar (3) bažnytinėje veikloje.

Neapmokestinamos organizacijos veikla turėtų būti nukreipta į materialinės, intelektualinės ar moralinės visuomenės pažangos siekį. Ši, iš pirmo žvilgsnio, plačios apimties nuostata sukonkretinama sąrašu, kuriame išdėstomos viešojo intereso sferos bei veiklos sritys: (1) mokslas ir moksliniai tyrimai; (2) religija; (3) visuomenės sveikata ir higiena; (4) jaunimas ir vyresnio amžiaus (pagyvenę) žmonės; (5) menai ir kultūra; (6) istorinių paminklų išsaugojimas ir paveldosauga; (7) edukacija; (8) aplinkosauga; (9) visuomenės gerovė; (10) karo aukų, neįgaliųjų ir politiniu, religiniu ar rasiniu pagrindu persekiojamų asmenų gerovė; (11) gyvybės gelbėjimas; (12) stichinių nelaimių, darbo medicinos ir drausmės, traumų prevencija bei priešgaisrinė apsauga; (13) multikultūriškumo ir tolerancijos skatinimas; (14) gyvūnų apsauga; (15) vystomasis bendradarbiavimas; (16) vartotojų teisių apsauga; (17) nuteistųjų gerovė; (18) lyčių lygybė; (19) santuokos ir šeimos apsauga; (20) nusikalstamumo prevencija; (21) sportas (įskaitant šachmatus); (22) vietinis paveldas ir tradicijos; (23) gyvulininkystė, augalininkystė, sodininkystė, tradiciniai papročiai (įskaitant karnavalų šventes), kariuomenės užimtumas, neprofesionalus (mėgėjiškas) radijas, modeliniai lėktuvai ir šunų sportas; (24) demokratinė politinė sistema; (25) pilietinis aktyvumas viešosios naudos, labdaros ar religiniais tikslais.

Labdaringa veikla laikomas siekis padėti žmonėms dėl jų ekonominės situacijos ir psichinės ar protinės būklės.

Bažnytinė veikla, kurią vykdant taip pat galimos mokestinės lengvatos, apima religinių bendruomenių paramą, religinių apeigų vietų ir šventyklų statybas, dvasinę raidą bei religinį švietimą.

Pažymėtina ir tai, kad mokestinių lengvatų gavėjais negali būti išskirtinai uždarų grupių nariai, pvz. organizacijos darbuotojai, jų šeimos nariai ar giminaičiai.

¹² Vokietijos fiskalinis kodeksas. Prieiga per internetą: https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/EN/Standardartikel/Ministry/Laws/2015-01-01-fiscal-code.pdf?__blob=publicationFile&v=3.

VENGRIJA

Vengrijoje veikia apytiksliai 62 000 pilietinės visuomenės organizacijų. Beveik 88% šių organizacijų sudaro fondai bei asociacijos, pripažįstamos kaip tradicinės NVO teisinės formos¹³.

NVO apibrėžimas Vengrijos teisės aktuose, kaip ir Estijos bei Vokietijos atveju, nėra įtvirtintas.

NVO teisinės formos Vengrijoje: (a) asociacija (išskyrus politines partijas, profesines sąjungas ir draudimo asociacijas); (b) fondas (išskyrus viešuosius ir politinių partijų fondus); (c) ne pelno įmonė, ir (d) pilietinė grupė.

Asociacija apibūdinama kaip juridinis asmuo, įsteigtas jos registruotų narių bendriems ir nuolatiniais tikslams, numatytiems steigimo dokumentuose, realizuoti¹⁴. Neformali fizinių asmenų grupė, kuri nepasižymi reguliariu veiklos vykdymu ar registruota naryste ir organizacine struktūra, nėra laikoma asociacija.

Fondo sąvoka savo turiniu panaši į asociacijos, t.y. juridinis asmuo, įsteigtas steigimo dokumentuose numatytų nuolatinių tikslų realizavimui¹⁵.

Ne pelno įmonė – juridinis asmuo, kurio steigimo dokumentuose numatyta, kad bet koks iš įmonės veiklos gautas pelnas negali būti paskirstomas tarp jos narių, tačiau turi būti skiriamas esamo įmonės turto pagerinimui¹⁶.

Vengrijos teisinė sistema taip pat pripažįsta **pilietines grupes**, neturinčias juridinio asmens statuso. Šios organizacijos gali būti steigiamos fizinių asmenų iniciatyva be jokio finansinio įnašo su sąlyga, kad nebus vykdoma komercinė veikla¹⁷.

Viešosios naudos organizacijų statuso suteikimo ir panaikinimo tvarką Vengrijoje reguliuoja Pilietinės visuomenės organizacijų įstatymas. Šį statusą 30 dienų laikotarpiu nuo kreipimosi dienos pagal jurisdikciją patvirtina apygardos teismas. Viešosios naudos organizacijos statuso pripažinimo siekianti organizacija savo veiklomis tiesiogiai ar netiesiogiai įpareigota prisidėti prie kolektyvinių visuomenės ir individualių asmenų poreikių tenkinimo. Organizacija taip

¹³ European Center for Not-for-Profit Law. *Desktop Study on Online CSO Databases/Registers*. P. 6.

¹⁴ Council on Foundations. *Hungary*. Prieiga per internetą: <<https://www.cof.org/sites/default/files/Hungary-201705.pdf>>. P. 3.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Van der Ploeg, T. J. *et al. Civil Society in Europe. Minimum Norms and Optimum Conditions of its Regulation*. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. P. 419.

pat privalo atitikti po vieną kriterijų iš dviejų keliamų reikalavimų grupių (finansinių ir socialinės paramos kriterijų) atsižvelgiant į pastaruosius dvejus finansinius metus.

Pilietinės visuomenės organizacijų įstatyme numatyti šie finansinių resursų kriterijai: (1) organizacijos vidutinės metinės pajamos viršija 1 000 000 forintų (apie 3 200 eurų), arba (2) pastarųjų dviejų finansinių metų sudėtos grynosios pajamos nėra neigiamos, arba (3) personalo išlaidos (išskyrus išlaidas vykdomiesiems darbuotojams) sudaro 25 ar daugiau procentų visų organizacijos patirtų išlaidų.

Be finansinio kriterijaus, organizacija turi atitikti ir bent vieną iš šių socialinės paramos reikalavimų: (1) 1% mokesčių paskyrimas organizacijai sudaro 2% jos visų išlaidų sumos, arba (2) išlaidos, skirtos viešosios naudos veikloms padengti, sudaro bent 50% dviejų pastarųjų metų vidutinių organizacijos išlaidų sumą, arba (3) bent 10 savanorių per pastaruosius dvejus metus nuolat prisideda prie organizacijos viešosios naudos veiklų įgyvendinimo pagal Viešosios naudos savanorystės veiklų įstatyme nustatytus reikalavimus¹⁸.

¹⁸ Plačiau žr. Van der Ploeg, T. J. *et al. Civil Society in Europe. Minimum Norms and Optimum Conditions of its Regulation*. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. P. 433-436.

LENKIJA

NVO apibrėžimas Lenkijoje pirmą kartą įtvirtintas 2003 m. įsigaliojus Viešosios naudos veiklų ir savanorystės įstatymui¹⁹. Šiame teisės akte NVO apibūdinama kaip registruotas ar neregistruotas juridinis asmuo, nesiekiantis pelno ir veikiantis pagal atitinkamus įstatymus, įskaitant fondų ir asociacijų įstatymus. Šis apibrėžimas netaikomas (1) politinėms partijoms; (2) profesinėms sąjungoms ir darbdavių organizacijoms; (3) profesiniu pagrindu susibūrusioms savivaldžioms institucijoms; (4) fondams, kurių vienintelis steigėjas yra valstybė ar savivaldybė (su tam tikromis įstatyme numatytais išlygomis); (5) politinių partijų įsteigtiems fondams, bei (6) juridiniams asmenims, veikiantiems pagal fizinės kultūros ir sporto veiklos įstatyminių reguliavimą.

NVO teisinės formos Lenkijoje: (a) asociacija, ir (b) fondas.

Labiausiai šalyje paplitusi NVO teisinė forma **asociacija** apibūdinama kaip savanoriška, savivaldi ir nuolatinė organizacija²⁰. Asociacijos savo ruožtu skirstomos į paprastas/neregistruotas (neturinčias juridinio asmens statuso) ir registruotas (turinčias juridinio asmens statusą).

Paprastosios asociacijos įprastai pasižymi savanorišku organizacijos narių darbu ir narystės mokesčio rinkimu. Nors ir neturėdamos juridinio asmens statuso, paprastosios asociacijos gali atstovauti su vykdoma veikla susijusiems interesams ar piliečių grupei administraciniuose teismuose.

Fondai gali būti steigiami tiek fizinių asmenų nepriklausomai nuo jų pilietybės, tiek ir nacionalinių ar užsienio juridinių asmenų²¹. Privačių, t.y. ne viešųjų interesų tenkinimui skirtų fondų, steigimas Lenkijoje nėra galimas.

Viešosios naudos veiklų ir savanorystės įstatymas taip pat reguliuoja **viešosios naudos organizacijų** statuso suteikimo ir panaikinimo tvarką. Viešosios naudos organizacija tampa po to, kai teismas patvirtina atitikimą šiam statusui teisės aktuose keliamiems reikalavimams. Tuo tarpu šių organizacijų veiklos ir finansinių ataskaitų vertinimą atlieka Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (išskyrus organizacijas, dirbančias gelbėjimo ir gyventojų apsaugos srityje, kurių priežiūrą atlieka Vidaus reikalų ministerija). Atsakingos ministerijos turi teisę kreiptis į teismą dėl

¹⁹ Lenkijos viešosios naudos ir savanoriško darbo įstatymas. Prieiga per internetą: <http://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/Public,Benefit,and,Volunteer,Work,Act,567.html>.

²⁰ Lenkijos asociacijų įstatymas. Prieiga per internetą: <http://www.usig.org/countryinfo/laws/Poland/Poland%20Law%20on%20Associations.pdf>.

²¹ Lenkijos fondų įstatymas. Prieiga per internetą: <http://www.icnl.org/research/library/files/Poland/foundation.pdf>.

viešosios naudos statuso panaikinimo (esant išskirtiniams iš statuso kylančių reikalavimų pažeidimams).

Viešosios naudos veikla apibūdinama kaip NVO darbas, nukreiptas į visuomenės naudos siekimą ir atitinkantis įstatyme numatytą vieną iš daugiau kaip 30 veiklos sričių (nuo socialinės rūpybos iki vaikų ir jaunimo užimtumo). Atkreiptinas dėmesys, kad veiklų sąrašas nėra baigtinis, nes Ministrų taryba turi teisę išplėsti viešojo intereso veiklų sąrašą, jei šios pripažintinos teikiančiomis naudą visuomenei.

Be pagrindinio kriterijaus, NVO keliami ir kiti reikalavimai: (1) organizacija gali vykdyti ekonominę veiklą tik kaip papildomą (pagrindine turi išlikti viešosios naudos teikimas); (2) pajamų perviršis, atskaičius išlaidas, turi būti skiriamas viešosios naudos veikloms vykdyti; (3) organizacija privalo turėti kolegialų priežiūros arba vidaus audito organą; (4) organizacijos tarybos nariais negali būti asmenys, pripažinti kaltais už nusikaltimo padarymą; (5) steigimo dokumentai negali suteikti teisės nariams, darbuotojams ar jų artimiesiems nuomotis ar nuomoti, perduoti ar naudoti organizacijos turtą; (6) organizacija veikia pastaruosius dvejus metus iki aplikavimo dėl viešosios naudos organizacijos statuso; (7) asociacijos atveju, organizacijos veikla negali būti vykdoma išskirtinai narių naudai.

SLOVĖNIJA

Slovėnijoje veikia apie 25 000 NVO, tarp kurių daugiau nei 22 000 asociacijų, 2 350 privačių institutų ir 250 fondų²².

Slovėnijos NVO įstatyme pateikiama NVO **apibrėžimas**, pagal kurį NVO laikoma organizacija, atitinkanti šiuos kriterijus: (1) organizacija yra juridinis asmuo, valdomas pagal privatinės teisės reikalavimus, kurio registracijos vieta yra Slovėnijos Respublikoje; (2) įsteigta nacionalinių ar užsienio fizinių/juridinių asmenų, veikiančių pagal privatinės teisės reikalavimus; (3) organizacija nesiekia pelno; (4) nepriklausoma nuo kitų subjektų; (5) nėra politinė partija, bažnyčia ar kita religinė bendruomenė, profesinė sąjunga. Pažymėtina, kad įstatymas NVO nelaiko (1) politinės partijos įsteigto juridinio asmens, ir (2) pagal Jaunimo tarybų įstatymą įsteigtos Slovėnijos jaunimo tarybos.

NVO teisinės formos Slovėnijoje: (1) asociacija (nepriklausomos, ne pelno siekiančios, narystės pagrindu įsteigtos organizacijos, skirtos bendriems tikslams siekti); (2) viešieji/privatūs institutai (ne narystės pagrindu įsteigtos organizacijos, galinčios atlikti veiklas švietimo, mokslo, kultūros, sporto, sveikatos, socialinės gerovės, vaikų priežiūros, neįgaliųjų priežiūros, socialinės apsaugos srityse ir kitoms ne pelno veikloms įgyvendinti); (3) fondai (dotacijų teikimo ir turto pagrindu nacionalinių ar užsienio fizinių/juridinių asmenų įsteigtos organizacijos viešosios naudos ar labdaros tikslais).

Viešosios naudos statusas patvirtinamas atitinkamos ministerijos, kurios kompetencijos sričiai priskiriamos NVO veiklos.

²² NGO Partnership Portal. Prieiga per internetą: <<http://www.ngonorway.org/countries/slovenia>>.

IŠVADOS

- 1) Estijos, Vokietijos ir Vengrijos įstatyminė bazė NVO apibrėžimo neįtvirtina. NVO būdingi kriterijai šiose šalyse gali būti išvesti iš skirtingų teisinių formų organizacijoms keliamų kriterijų: (a) savanoriškumas, (b) ne pelno siekimas, (c) nuolatinė veikla, (d) bendri tikslai, (e) fondo atveju – turto valdymas bendriems tikslams įgyvendinti.
- 2) Asociacijos ir fondai yra labiausiai paplitusios NVO teisinės formos nagrinėtose Europos šalyse, tačiau kai kurios iš valstybių įtvirtina papildomas juridines nevyriausybinės organizacijos formas, t.y. (a) civilinę partnerystę Estijoje, (b) ne pelno siekiančią ribotos atsakomybės įmonę Vokietijoje, (c) ne pelno įmonę, ir (d) pilietinę grupę Vengrijoje; (e) viešuosius ir privačius institutus Slovėnijoje.
- 3) Nagrinėtos valstybės kaip nevyriausybinės organizacijas pripažįsta ir neregistruotas/neformalias organizacijas (Estijoje ir Vengrijoje nesuteikiant juridinio asmens statuso).
- 4) Visose nagrinėtose valstybėse įtvirtintas viešosios naudos (Vokietijos atveju – nuo mokesčių atleistinos/neapmokestinamos) organizacijos statusas ir jo suteikimo tvarka. Kaimyninėje Estijoje šį statusą suteikia mokesstinė institucija iš ekspertų sudarytos komisijos teikimu. Vokietijoje viešosios naudos organizacijos statusą taip pat suteikia mokesčių administratorius įvertinęs NVO steigimo dokumentus ir finansines ataskaitas. Vengrijoje ir Lenkijoje už viešosios naudos organizacijos statuso suteikimą atsakinga institucija yra teismas. Tuo tarpu Slovėnijoje šis statusas patvirtinamas pagal NVO veiklos sritį atsakingos ministerijos.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

I. Teisės aktai

1. Estijos ne pelno asociacijų įstatymas. Prieiga per internetą:
<<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/510042014003/consolide/current>>.
2. Estijos fondų įstatymas. Prieiga per internetą:
<<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/510042014001/consolide/current>>.
3. Estijos prievolių teisės įstatymas. Prieiga per internetą:
<<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/513062014001/consolide/current>>.
4. Estijos pajamų mokesčio įstatymas. Prieiga per internetą:
<<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/528082014008/consolide/current>>.
5. Lenkijos viešosios naudos ir savanoriško darbo įstatymas. Prieiga per internetą:
<<http://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/Public,Benefit,and,Volunteer,Work,Act,567.html>>.
6. Lenkijos asociacijų įstatymas. Prieiga per internetą:
<<http://www.usig.org/countryinfo/laws/Poland/Poland%20Law%20on%20Associations.pdf>>.
7. Lenkijos fondų įstatymas. Prieiga per internetą:
<<http://www.icnl.org/research/library/files/Poland/foundation.pdf>>.
8. Vokietijos fiskalinis kodeksas. Prieiga per internetą:
<https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/EN/Standardartikel/Ministry/Laws/2015-01-01-fiscal-code.pdf?__blob=publicationFile&v=3>.

II. Tyrimai ir mokslinė literatūra

9. European Center for Not-for-Profit Law. *Desktop Study on Online CSO Databases/Registers*.
10. Council on Foundations. *Hungary*. Prieiga per internetą:
<<https://www.cof.org/sites/default/files/Hungary-201705.pdf>>.
11. Van der Ploeg, T. J. *et al. Civil Society in Europe. Minimum Norms and Optimum Conditions of its Regulation*. Cambridge: Cambridge University Press, 2017.
12. Reuter, D. *Münchener Kommentar zum BGB*, vol. 1 (6th edn). Munich: Beck Verlag, 2011.
13. Council on Foundations. *Germany*. Prieiga per internetą:
<<https://www.cof.org/sites/default/files/Germany-201706.pdf>>.

14. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. *Pilietiškumas ir pilietinė visuomenė. Lyginamoji pilietiškumo sampratos analizė*. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras: Vilnius, 2012.

III. Internetiniai šaltiniai

15. Network of Estonian Nonprofit Organizations. *Civil society*. Prieiga per internetą:
<<https://heakodanik.ee/en/civil-society/>>.
16. NGO Partnership Portal. Prieiga per internetą:
<<http://www.ngonorway.org/countries/slovenia>>.

PRIEDAS

Lentelė 1. NVO teisinis reguliavimas užsienio valstybėse

Valstybė	NVO apibrėžimas	NVO teisinės formos	Subjektas, suteikianti viešosios naudos organizacijos statusą
Estija	Nėra	(1) ne pelno asociacija; (2) fondas; (3) jungtinės veiklos sutartis	Mokestinė institucija
Lenkija	Yra	(1) asociacija; (2) fondas	Teismas
Vokietija	Nėra	(1) asociacija; (2) fondas; (3) ne pelno siekianti ribotos atsakomybės įmonė	Mokesčių administratorius
Vengrija	Nėra	(1) asociacija; (2) fondas; (3) ne pelno įmonė; (4) pilietinė grupė	Teismas
Slovėnija	Yra	(1) asociacija; (2) viešasis/privatus institutas; (3) fondai	Atitinkama ministerija